

Vroegmoderne tijd

- In de Renaissance vond een heroriëntatie plaats op de klassieke oudheid.
- 4p **10** Licht dit toe door:
- twee terreinen te noemen waarop die heroriëntatie plaatsvond en
 - bij een van deze terreinen uit te leggen dat deze heroriëntatie hand in hand ging met een nieuwe wetenschappelijke belangstelling.

Gebruik bron 5.

Bij deze bron kun je twee uitspraken doen:

- 1 Karel V heeft een politiek motief om deze toespraak te houden.
- 2 Met deze toespraak draagt Karel V bij aan de splitsing binnen de christelijke kerk in de zestiende eeuw.

- 4p **11** Leg beide uitspraken uit.

Gebruik bron 6.

Een bewering:

Dit schilderij illustreert verschillende aspecten van de zeventiende eeuw, namelijk de economische bloei en de culturele bloei van de Republiek en het ontstaan van wereldwijde handelscontacten.

- 3p **12** Maak voor elk van deze drie aspecten duidelijk dat het schilderij dit aspect illustreert.

Gebruik bron 7.

Een bewering:

De uitbreiding van het paleis in Versailles past bij de politieke ambitie van veel vorsten aan het eind van de zeventiende eeuw.

- 3p **13** Ondersteun deze bewering door:
- aan te geven wat die politieke ambitie inhoudt en
 - twee redenen te noemen waardoor de uitbreiding van het paleis in Versailles voor de Franse koning bijdraagt aan die politieke ambitie.

Gebruik bron 8.

Uit deze bron kun je twee conclusies trekken:

- 1 Maria Stewart lijkt in deze bron geïnspireerd door de Verlichting.
- 2 Maria Stewart is gematigd in haar opvattingen.

2p **14** Toon de juistheid van beide conclusies aan.

Gebruik bron 9.

In 1848 breken in verschillende Europese landen liberale opstanden uit die leiden tot het aftreden van de daar regerende vorsten.

2p **15** Beredeneer welk verband er bestaat tussen deze gebeurtenissen in 1848 en het besluit van Willem II door:

- aan te geven welk besluit Willem II neemt en
- te verklaren waarom Willem II dit besluit neemt.

Gebruik bron 9 en 10.

Stel: je onderzoekt de rol van koning Willem II bij het ontstaan van de parlementaire constitutionele monarchie in Nederland en je wilt beide bronnen gebruiken.

4p **16** Beredeneer vanuit de aard van beide bronnen welke van de bronnen de meest betrouwbare informatie bevat voor je onderzoek en waarom de andere bron minder betrouwbare informatie bevat.

Vroegmoderne tijd

bron 5

In Worms (Duitsland) vindt in 1521 een vergadering plaats waarbij de monnik Maarten Luther zijn stellingen tegen misstanden binnen de rooms-katholieke kerk verdedigt. Keizer Karel V zegt daarover tegen de aanwezige Duitse vorsten:

Ge weet, dat ik afstam van de aller christelijkste keizers van de edele Duitse natie (...). Naar hun voorbeeld heb ik tot dusver steeds geleefd. Want het is zeker dat één enkele broeder dwaalt, als hij zich keert tegen de mening van de gehele christenheid, omdat die christenheid anders duizend jaar of nog langer gedwaald zou moeten hebben. Daarvoor ben ik ook vastbesloten mijn koninkrijken en heerlijkheden, vrienden, lichaam en bloed, leven en ziel, in te zetten. Want het zou een schande zijn voor ons en voor u, gij leden van de edele Duitse natie, als door onze nalatigheid ook maar een schijn van ketterij en aantasting van het christelijk geloof in de harten der mensen zou binnensluipen. Nadat we gisteren hier de rede van Luther hebben gehoord, zeg ik u dat ik het betreur zo lang te hebben gearzeld tegen hem op te treden. Ik wil hem nooit meer horen. Hij moge zijn vrijgeleide hebben! Maar ik zal hem voortaan als notoire ketter beschouwen en hoop dat gij allen als goede christenen hetzelfde zult doen.

bron 6

Een schilderij omstreeks 1640-1660 gemaakt door Aelbert Cuyp:

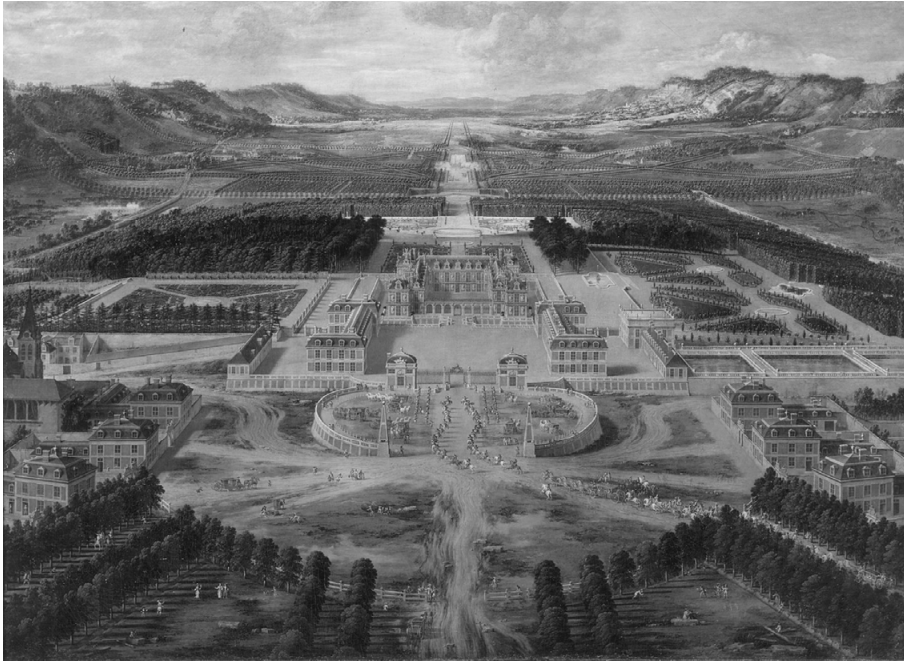

Bij dit schilderij geeft het Rijksmuseum de volgende toelichting:

Een schilderij van een opperkoopman van de VOC (de Verenigde Oostindische Compagnie) in Hollandse kleding, vermoedelijk Jacob Mathieusen en zijn vrouw. Achter de koopman en zijn vrouw staat een slaaf met een parasol. Dit was in Azië een teken van macht. Op de achtergrond de retourvloot op de rede van Batavia op Java.

bron 7

Een schilderij uit de zeventiende eeuw van het paleis van Versailles, nabij Parijs, verbouwd tussen 1661 en 1682 in opdracht van de Franse koning Lodewijk XIV:

Toelichting

Tijdens zijn regeerperiode (1642-1715) laat Lodewijk XIV het jachtslot in Versailles uitbouwen tot een paleis dat, naast de vertrekken voor de koning en koningin, meer dan 500 appartementen heeft voor gasten en vrienden. Tijdens de regeerperiode van Lodewijk XIV verbleven soms drie- tot tienduizend gasten tegelijkertijd in het paleis.

bron 8

Maria Stewart is een Amerikaanse abolitioniste. In 1832 schrijft ze:

En zullen Afrika's zonen nog langer zwijgen? Ik zal je zeker niet aanraden om te doden, brand te stichten of te verwoesten. Maar ik raad je wel aan je talenten te verbeteren, laat ze niet in de aarde begraven liggen. Laat de kracht van je verstand zien. Bewijs de wereld dat, hoewel jullie huid zo zwart is als de nacht, jullie harten puur zijn en jullie zielen wit.

bron 9

Op 14 maart 1848 ontbiedt de Nederlandse koning Willem II de voorzitter van de Tweede Kamer en geeft hij bevel tot het opstellen van een liberale grondwet. Op 15 maart 1848 zegt hij daarover in Den Haag tegen de buitenlandse gezanten van Oostenrijk, Engeland, Pruisen en Rusland:

Ik heb u alle vier laten komen, omdat u als het ware heel Europa vertegenwoordigt, om u de aard van de gebeurtenissen die zojuist hebben plaatsgevonden uit te leggen en de positie waarin die mij hebben gebracht. U ziet voor u een man, die van zeer conservatief binnen 24 uur zeer liberaal is geworden. Maar het feit is, dat iedereen mij in de steek heeft gelaten en ik plotseling geheel alleen ben. De hele conservatieve partij is overstag gegaan en daardoor zag ik mijzelf overboord raken. Ik dacht dat ik maar beter op zijn minst de schijn kon wekken dat ik akkoord ging, dan dat ik er later toe zou worden gedwongen. Ik zag dat er gevaar in het gebouw was en ik heb de voorzitter van de Kamer laten roepen, zoals u weet. Hij heeft mij bevestigd dat zich in de conservatieve partij een grote draai had voltrokken en dat zelfs de afgevaardigden waar ik tot dusver op kon rekenen, die van Brabant en Zeeland, mij in de steek hadden gelaten. Dus zei ik tegen hem: "Er is dus geen moment meer te verliezen, zet u aan het werk en zeg namens mij tegen uw collega's dat, omdat ik zie dat mijn voorstellen niet voldoende waren, ik bereid ben om hun eisen te ontvangen en akkoord te gaan met alles wat voor het welzijn van dit land nodig zou zijn."

bron 10

Anna Paulowna (de vrouw van Willem II) schrijft aan haar broer tsaar Nicolaas I van Rusland op 7 april 1848:

Willem heeft het juiste moment afgewacht voor de maatregelen waartoe hij had besloten, en die maatregelen die in het land algemene instemming hebben ondervonden, hebben de onrust doen afnemen en zijn voor een belangrijk deel verantwoordelijk voor de rust waarvan de natie op dit moment zo'n opmerkelijk voorbeeld vormt.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.